(2)

ORDINIS MEDICORVM IENENSIS

H. T.

DECANVS

D. ERNEST. ANTONIVS NICOLAI

CLARISSIMI MEDICINAE CANDIDATI

BENIAMINI ZEITMANN

MOENO-FRANCOFVRTANI

A. D IV MARTII MDCCXC.

HABENDA

INDICIT.

Praemittitur

de ſanguinis miſſione in febribus intermittentibus

Particula ſeptima.

IENAE

LITERIS GOEPFERTII.

Sanguis modum copia èxcedens cor, ejusque vaſa ventriculos ſinus et auriculas nec non pulmonum vaſa tam maſſa quam mole ſua praeter naturam aucta juſto magis extendit eorumque contractioni reſiſtit, quae omnia augentur a calore febrili, qui ſanguinem expandit. A nimia ventriculorum ;ſinuum et auricularum vaſorumque maiorum cordis extenſione anxietas, et, ſi eorum contractioni oppoſita eo vsque increſcit reſiſtentia ſanguinis, vt iſtam ad tempus ſuſpendat, animi oritur deliquium. Vaſa pulmonum ſanguifera ſanguine iuſto maiori copia peccante et ſimul calore expanſo nimis repleta et diſtenta non poſſunt non bronchia

et veſiculas pulmonales comprimere aerisque in pulmones introitum et reſpirationem impedire eamque reddere difficiliorem ad ſuffocationem vsque. Omnia iſta hactenus commemorata mala, quae in febribus intermittentibus a plethora vel ſola vel cum ſpiſſitudine coniuncta proficiſci demonſtraui, omnium optime ſanguinis miſſione ſufficienti praecaueri vel tolli poſſe, quilibet rerum medicarum non ignarus perſpiciet, hinc merito iſta inſtituitur, donec plethorae ſigna cum febre euaneſcant, aut, ſi febris adhuc ſuperſit, haec conuenienti ratione poſſit expugnari. Intermittentes enim febres ſaepius omnino tolli aut vna aut repetita venae ſectione absque omni alio remedio, obſeruationibus ſupra adductis probatum eſt. Deinde in febribus intermittentibus tunc, vbi haemorrhagiae conſuetae, vt menſium et haemorrhoidum fluxus, ſuppreſſae ſunt, ſanguinis miſſionem neceſſariam eſſe iudico, quoniam exinde non poteſt non naſci plethora, et ſupra adductae fuerunt

runt obſeruationes, quibus conſtat, magno cum fructu hiſce in caſibus venae ſectionem eſſe celebratam et hirudines ad anum adplicatas. Tum ſanguinis detractio in febribus intermittentibus eſt inſtituenda, vbi ſanguinis per viſcera abdominis eſt impeditus et retardatus, vt in hypochondriacis, hyſtericis, haemorrhoidariis, grauidis, quia ſpasmi et congeſtiones et mala ex his oriunda, quibus memorata eiusmodi ſubiecta ſunt obnoxia, febris intermittentis paroxyſmo redeunte augentur atque exacerbantur. Nec diſſentit a me Frid. Hoffmannvs Oper. Tom. IV. Part. I. Sect. I. cap. I. obſ. et caut. §. VIII. ſanguinis per venam ſectam miſſio, inquiens, aufferendis quartanae cauſſis directe quidem non reſpondet, nihilo tamen ſecius, vbi ſuſpicio eſt, febrem ab impedito ſanguinis per abdominis viſcera progreſſu ſuſtentari, vti in iis, qui pathematibus hypochondriaco-hyſtericis obnoxii ſunt, fluxum haemorhoidalem antea experti, aut molimina ad hunc per-

ſentiſcunt, vtiliter vtique vena in pede pertunditur, adeo, vt vnica venae ſectione quartanam contumacem penitus diſcuſſam eſſe obſeruauerim. Quum enim grauidae tantum non omnes ſint plethoricae, venae ſectionem, ſi quartana corripiantur, non modo ferunt, ſed etiam poſcunt, ne intenſo per ſpasmos febriles motu vterus ad praematuriorem excluſionem ſollicitetur. Eodem loco paulo poſt Frid. Hoffmannvs adduxit obſeruationem de generoſa quadam foemina ſanguinea, macilenta, quinto menſe grauida, quae Septembri, poſtquam in nocturno frigido nebuloſo aere iter feciſſet, incidit in quartanam, cui praeter conſueta ſymptomata vehemens cephalalgia, ſumma praecordiorum anxietas, vomendi conatus et inquietudo iuncta erant. Medicus eſſentiam amaram cum alexipharmaca in paroxysmo et extra eum quotidie ad guttas minimum ſexaginta porrexit, eo cum effectu, vt bini ſequentes paroxysmi longe grauius impeterent et ſuperius dictis pathe-

pathematibus intenſiſſimus aeſtus, ventris tormina ac dorſi dolores accederent et abortus plane eſſet metus. Frid. Hoffmanni hinc rogatum eſt conſilium et ex eo quaeſitum: an venae ſectioni, quam reformidarat primus medicus, locus ſit? Ille vero probe perpenſis circumſtantiis eandem oppido neceſſariam iudicavit. Adminiſtrata igitur fuit ſequenti poſt febrem die et ſanguis impetuoſe exſiliit. Tum mixturae nimis calefacienti paulo ante dictae ſubſtituti ſunt puluercs temperantes nitroſi cum emulſione amaleptica. Inde ſequens paroxysmus mitior factus et vſurpatis per aliquod adhuc dies iisdem demum electuario ſuo antifebrili ex cortice chinae aliisque compoſito parce, ſed iterato adhibito penitus abacta fuit febris et matre et foetu ſaluis. In Epricriſi ſubiunxit, quod, ſicuti tempeſtiua ſanguinis miſſio grauidis, quae ordinario plethoricae, ad praecauendum abortum neceſſaria eſt, ita multo magis in iis ex vſu ſit, quando motu febrili calido vel medicamento exae-

ſtuante ſanguis in vehementem orgasmum ſiue motum inteſtinum expanſiuum conjicitur. Feliciter igitur in hac febriente non potuit non ſuccedere febris curatio, poſteaquam ſanguis ſubtractus, calida reiecta et ſurrogata ſunt, quae aeſtum ſanguinis reſtinguunt. Corticem autem chinae grauidis etiam non nocere, ſed circumſpecte datum inſigniter prodeſſe, tum hoc, tum aliis multis conſtat exemplis. Hactenus Frid. Hoffmannvs. Riverivs quoque Obſervat. cent. IV obſ. lxxii refert, ſeptimeſtri grauidae duplici tertiana correptae quater venam ſectam fuiſſe feliciſſimo ſucceſſu. Porro occurrunt febres intermittentes, quae inſolito ingenti vrenteque calore et atrocibus atque intolerabilibus capitis doloribus, qui a nimio ſanguinis aeſtu vel vehementi ad caput congeſtione oriuntur, modo cum delirio coniunctis modo eo incomitatis, ſunt ſtipatae vel ad continuarum indolem accedunt, nimium protractae aut duplicatae ſunt, plane non aut parum intermit-

mittunt. In omnibus huiusmodi febribus intermittentibus ſanguinis detractio maxime vtilis eſt et neceſſaria. Cuius rei comprobandae ſatis mihi erit ex tanta teſtium nube, quos in fidem huius veritatis vocare poſſem, illuſtrem Senac, qui mihi eſt inſtar omnium, teſtem citare, qui *de recondita febrium intermittentium natura Lib. III. cap. IV.* p. 228. diſerte tradit: vidi ſaepiſſime febres duplices tertianas vnica venae ſectione in tertianas ſimplices abiiſſe, dimidia ergo huius febris pars tolli poteſt miſſo ſanguine, ſed, quod non minoris momenti eſt, obſeruatione certa et repetita mihi conſtat, paroysmos omnino mitiores fieri: poſtquam miſſus eſt ſanguis, minus vrget calor, parcior eſt ſudoris effluxus, dolor capitis eſt leuior, functiones denique omnium partium melius procedunt. Addit deinde laudatus vir ſequentia l. c. p. 230: in conſtitutione, quae hic loci vigebat, febres erant duplices tertianae, immo multae continuarum induebant ſpeciem; (atque

in

in iis aegri nullum percipiebant leuamen, niſi poſt tres aut quatuor venae ſectiones); in multis ita durus erat pulſus et ita acutus dolor, vt quinquies vel ſexies venae ſectionem repetere cogerentur medici; ſi ei parcerent, ingens urensque vrgebat calor, atroces erant capitis dololes, in vere continuas abire ſolebant febres, at, poſtquam ſatislaxata fuerat miſſo ſanguine corporis compages, remittebant breui omnia ſymptomata induciasque concedebant ad alia exhibenda remedia. Celeberrimus William Grant *) mari cuidam medio febris cuiusdam intermittentis calore ſanguinem e vena ſecta mittere coactus fuit, quia eius pulſus valde celer et vehemens, oculi inflammati, mentis alienationes, capitis dolores valde ingentes erant, atque vena ſecta ſtatim quies aegri, ſudor aliaeque excretiones, quin omnes actiones bene ſuccedebant. Illuſtris

*) Beobachtungen ueber die Natur und Heilung der Fieber, aus dem Engliſchen nach der zweiten ſehr vermehrten Ausgabe ueberſetzt p. 76.

ſtris Medicvs in febre quadam intermittente maligna, quae epidemice graſſata eſt quamque egregie deſcripſit *), ante omnia ſanguinem mitti iuſſit eo vsque, donec pulſus euaderet mollis, idque felici ſucceſſu. Celeberrimus Donald Monro**) ſemper tam in Anglia quam in Germania obſeruando notauit, febres intermittentes, quae in exercitibus vere anni 1761 graſſatae fuerunt et homines robuſtos et plethoricos inuaſerunt, quarum paroxysmi valde vehementes fuerunt vel quae pulſum tempore intermiſſionis adhuc febrilem habuerunt comitem, venaeſectione magis vel minus larga et methodo antiphlogiſtica tem-

*) Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneywiſſenſchaft erſter Band p. 173.

**) Kriegsarzneywiſſenſchaft oder Abhandlung von den Krankheiten, welche unter den Truppen im Felde und in Beſatzungen am gewoehnlichſten ſind, von Herrn Donald Monro aus dem Engliſchen in das Franzoeſiſche ueberſetzt und mit wichtigen Anmerkungen vermehrt durch Herrn Begue de Presle zweiter Band p. 403.

tempeſtiue et initio morbi adhibita valde imminutas fuiſſe, vt poſtea cortex chinae citius et tutius exhibere poſſet, atque hanc medendi methodum nihil damni unquam aegris intuliſſe, quid? quod intermittentes febres ordinatas neglecta venae ſectione in continuas mutatas fuiſſe et corticem chinae adhibitum febres has non depuliſſe, ſed potius neglectis venae ſectione methodoque antiphlogiſtica auxiſſe, his vero ante adhibitis poſtea fugaſſe.

Haec praefari placuit occaſione ſolemnis Actus in honorem

CLARISSIMI MEDICINAE CANDIDATI

BENIAMINI ZEITMANN,

qui, quamdiu apud nos diſcendi cauſa commoratus eſt, id ſedulo egit, vt exquiſitam ac vberrimam ſibi colligeret rerum medicarum peritiam, quam nunc in humani generis commodum impendere geſtit. Quibus vero praeceptoribus hanc ſuam doctrinam in acceptis ferat, quaque

ratione

ratione vitae ſuae ſuorumque ſtudiorum curſum peregerit, his mihi expoſuit verbis.

Ego Beniaminus Zeitmannus *natus ſum Francofurti ad Moenum anno milleſimo ſeptingenteſimo ſeptuageſimo, die VIII Ianuarii, patre* Ioanne Carolo *in iſta vrbe verbi divini miniſtro, et matre* Maria Margaretha *nata* Cramer, *quos parentes optimos per Dei gratiam adhuc ſuperſtites eſſe inter maxima optimi Numinis beneficia refero, nam non ſolum omnem adhibuere diligentiam, vt in omnibus, quorum tenera puerilis aetas capax eſt, erudirer, ſed etiam in religione chriſtiana bene inſtruerer. Gratias vobis, optimi parentes! hiſce publice ago habeoque maximas pro innumeris ergo me beneficiis, pro ſumma veſtra erga me cura et beneuolentia, quae ad hodiernum vſque diem nondum deſiit. Nil magis certe in vobis habeo, quam vt Deum vos adhuc per longum temporis ſpatium ſanos et incolumes et mihi et germanis meis ſervet.*

Fre-

Frequentaui Francofurti maximo cum fructu Gymnaſium, quod eius Rectore PVRMANNO *floret eiusque lectiones vt et illas optimi Conrectoris* RAMBACHII *et Prorectoris* SCHERBII *audiui. Cum vero eo perueni, vt academiam petere poſſem, Ienam me contuli et tunc temporis Prorectore Magnifico Perilluſtri* ECKARDT *anno milleſimo ſeptingenteſimo octogeſimo ſeptimo menſe Aprili in numerum ciuium academicorum ſum receptus. Academici ſtudii initium faciens Illuſtris* VLRICH *praelectiones philoſophicas, tum logicas tum metaphyſicas et anthropologicas ſumma cum voluptate et vtilitate frequentaui. Beatus* WIDEBVRG *matheſin puram et applicatam, Illuſtris* SVCCOW *Phyſicam theoretico - experimentalem, Illuſtris* EICHHORN *hiſtoriam vniuerſalem et literariam me docuit, quo facto ſcholas medicas adii et Ill.* NICOLAI *pathologiam tam generalem quam ſpecialem docentem audiui. Ill.* GRVNER *Fautor meus maximus Methodum diſcendi medicinam, Semioticen, Therapiam generalem, Methodum formulas conſcribendi et*

hiſto-

hiſtoriam Medicinae me docuit. Eundem etiam Celſum de medicina interpretantem audiui maximoque cum fructu diſputatorium, quod ſub eius auſpiciis floret, per longum temporis ſpatium frequentaui. Ill. LODER *phyſiologiam, anatomiam, chirurgiam manualem et medicam vt et artem obſtetriciam me docuit eoque duce parturientibus in Noſocomio ducali opem ferri vidi et ipſe tuli. Ill.* STARKE *fautor et patronus meus optimus, quin alter pater meusque hoſpes pie colendus politiam medicam, phyſiologiam, materiam medicam, therapiam ſpecialem et artem obſtetriciam me docuit eoque duce ſaepius parturientibus opem tuli; quos nonnunquam etiam meae curae totas commiſit. Collegio eius clinico maximo cum vſu interfui et hoc in collegio nec non in praxi ſua priuata ſaepiſſime mihi occaſionem praebuit me et in chirurgia et in curatione morborum internorum exercendi. Nunquam ex muſeo, nunquam ex auditorio eius niſi doctior diſceſſi. Excellentiſſimus* FVCHS, *amicus meus praecipuus, quem nunquam obliuiſcar, chemiam, diaeteticam et medicinam foren-*

renſem me docuit. Tandem Exper. Schenke *oſteologiam, Excellentiſſimus* Batsch *botanicam et Clariſſimus* Lenz *hiſtoriam naturalem mihi tradidit. Omnibus ac ſingulis his praeceptoribus publice ago habeoque gratias maximas.*

Nuperrime ad nos acceſſit et ad vtraque examina admiſſus eſt, in quibus ita ſe praeſtitit, vt omnium plauſu atque vnanimi ſuffragio ei ſummi in arte noſtra honores decernerentur eique venia ſuam diſſertationem inauguralem e cathedra publice defendendi concederetur. Publicae huic diſputationi dictus eſt dies IV Martii. Solemnem hanc panegyrin vt Magnificvs Academiae Prorector, S. R. I. Comites illvstrissimi, Patres academiae conscripti, illvstres atqve excellentissimiqve Professores, vtrivsqve reipvblicae Proceres, Generosissimi ac nobilissimi Commilitones ceteriqve literarvm et bonarvm artivm Favtores praeſentia ſua ſolemniorem et illuſtriorem reddere velint, officioſe rogo. P. P. Sub Sigillo Facultatis a. d. I Martii MDCCXC.

(L. S.)